

II.

Cesar Fran Josip v Blédu 1883. leta.

In zópet vrvé
K jezéru ljudjé,
A líce je vsacemu jáсно:
Starík in otrók,
Hitéč na otók,
Skakáje prepévata glásno.

Kdo srce mu vnél,
Da vsák je vesel
Denášnjega srčénega hípa?
Slovénce njih cár,
Mogóčni vladár.
Z blagóto ogréva, obsípa.

On stópil je v čóln,
Ves rádsti póln,
Mej krótke Slovéne izvéste.
Zvení mu okróg:
Naj božjih tí rók
Dobróta ugladi vse céste!

„Kaj vabi te, cár!
Pred cérkve oltár
Sezídane v slávo Marije?“
„Od vsega srcá
Grém prósit Bogá,
Da sréča iz néba vam síje!“

Ne móli za sé,
On móli za té,
Oj pléme slovénsko premílo!
Presréčen si ród,
Ker sam tvoj gospód
Iskréno ti kaže čútilo.

*F. Krek.***Móli in delaj.**

Peter je bil ubog kmet. Da-si je pridno delal noč in dan, ter mu njegova žena Meta zvesto pomagala pri vsakem delu, vender si ni mogel dosti opomóči.

Imela sta sina, sedem let starega, na imé Pavla, katerega sta vzrejala v pravem krščanskem duhu. Peter je po svojih stariših poddedoval kmečko hišo in nekaj njiv, a bilo je vse takó zadolženo, da je moral trdo delati, da so se izplačevale obrésti, katere mu je bilo plačevati od dolgá; njemu tedaj je ostajalo le malo prebitka za vsakdanji živež. Kolikor se je dalo brez velike kvare od domačije odtrgati, moral je poprodati. A največja nesreča za pridnega Petra je bila ta, da je imel oderuha Gričarja za soseda, kateri bi bil rad vse Petrovo posestvo v svojo last spravil. Posojeval je Petru skóraj po sili na visoke obrésti denarja in žita takó dolgo, dokler ni videl, da mu ta nikoli ne bode mogel vsega vrniti.

Sosed Gričar je bil imovit, trdosrčen in brezbožen mož; sam brezbožnež, zna se, da poštenega in bogaboječega Petra ni nikoli rad videl. Kadar se je Petrovega dolgá dosti nabralo, tožil ga je Gričar, in v osmih dneh bi bil moral Peter ves dolg poravnati.

Kaj mu je bilo storiti? Pri prijateljih je iskal pomoči; ti mu jo obljubijo, a nekoliko pozneje, kadar spravijo svoje pridelke v denar. Šel je zatorej k sosedu Gričarju in ga prosil potrpljenja. „Kam bi prišel jaz in moj

denar,“ togoti se Gričar nad ubogim Petrom, „ako bi z vsakim dolžnikom imel potrpljenje! Zdaj vidiš, koliko imaš od molitve; zakaj ti pa Bog ne pomôre, ker vedno toliko moliš? Tožil sem te už pretečeni teden in v treh dneh ti je dolg poravnati, če ne, vse ti bode prodano.“

Te besede neusmiljenega soseda niso spravile Petra ob pogum. Še bolj goreče je molil ter Bogu v varstvo priporočal ženó, sina in samega sebe. Prišedši domóv, rekel je ženi: „Ljuba moja! zapustiti moramo domač kraj, morda najdemo drugje dela, da se preživimo.“

„Kdaj pa pojdemo iz hiše, oče ljubi?“ vpraša Pavlek.

„Jutri na vse zгодaj, ker v srcé bi me bolelo gledati, kakó prodajajo našo hišo,“ odgovori mu oče.

„Dovolite mi tedaj, mati ljuba, da se še poslovim od travnikov, njiv, gorá, zelenih gozdov in kapelice, kjer sem tolikokrat ovce pasel.“

Rada ti dovolim to, a ne mudi se dolgo, da ne zamudiš večerje!“ Pavlek obljubi ter hiti na plano. Mislil si je, da bode, kakor drugekrati, veselo okolo letal, a spomnivši se, da denes od teh krajev slovó jemlje, bilo mu je nekako tesno pri srci. Bog vé, mislil si je, ali drugod tudi tako lepó solnce sije, ali po drugih krajih tudi tako lepe cvetice cvetó in ptički tako lepó pojó.

Takó misleč natrgal si je nekoliko cvetic v šopek in dospévši v gozd do kapelice, ki je bila sv. Petru posvečena, pokleknil je pred podobo sv. Petra ter se mílo razjokal. Potem je izmolil vse molitvice, kolikor jih je znal na izust ter sklenil z naslednjimi besedami: „Ljubi sveti Peter! rad bi še molil tukaj pri tebi takó lepe molitvice, kakeršne moja mati večkrat iz molitvene knjige molijo, ali ne znam jih. Prišel sem, da se poslovim od tebe in tvoje kapelice, ker jutri zгодaj odidemo daleč od tukaj, moj oče, mati in jaz. Mogoče, da se nikdar več ne vrnemo. Prišli bodo jutri možjé, kateri prodadó našo hišo in njive. Ljubi sveti Peter! ti si velik svetnik v nebesih, prosi Bogá, da bi moji stariši drugje srečnejši bili nêgo li tukaj. Moj oče so takó dobri in takisto jim je imé kakor tebi; boljše matere pa tudi ni na svetu od moje. Vse molitvice, kolikor jih znam, naučili so me moja mati, in koliko lepih pripovedek so mi užé povedali! Ali zdaj nekaj časa vedno jokajo. Zatorej te prosim, ljubi sveti Peter, poprosi Bogá za mojega očeta, mojo mater in tudi mene ne pozabi. Priporóči me sv. Pavlu, ker je on moj patron. Vem, da si ti njegov dober prijatelj, ker sta skupaj v nebesih in še v pratiki vaju skupaj vidim. Povej mu, da hočem biti vedno dober in priden, kakor so moj oče dobri in pridni. Nu zdaj se pa moram od tebe ločiti; ker družega nimam, darujem ti te nabrane cvetice, lep šopek jih je!“

To rekši, vrne se Pavlek domóv in ravno k večerji pride. Ko so še vsi trije pri večerji sedeli, stopita dva prosjaka v hišo.

„Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ pozdravita prosjaka za mizo sedečo družino.

„Na vekomaj, amen!“ odgovorijo oče.

„V imenu Kristusovem vas prosiva prenočišča. Noč je naju prehitela in ne moreva dalje. Prosila sva užé v sosednjej vási prenočišča, a ljudjé so le goderjali nad nama.“

„Od srca rad vaju prenočim,“ odgovori Peter; „hvala Bogu, denes mi je to ljubav storiti še mogoče, a jutri ne več.“

„Kakó to?“ vpraša jeden prosjakov.

„Jutri pridejo možjé in nam prodadó vse, kar imamo, odgovoré oče. „Zatorej pojdemo užé na vse zgodaj daleč proč,“ pristavi Pavlek, v tem ko si mati solzé otarejo, a oče z rokama lice zakrije.

„I kakó ste pa prišli v tako nesrečo?“ vpraša drugi prosjak. „Ali ste imeli slabe letine?“

„Nè, nikakor nè,“ reče Peter. „Bodi Bogu čast in hvala, on mi je vedno blagoslovil delo mojih rok in lahko bi izhajal s svojo družino, ako bi ne bil z hišo vred prevzel tudi veliko dolgá od svojega rajncega očeta.“

„Ali vaš oče niso bili dober gospodar?“ vpraša prvi prosjak.

„O dober, dober gospodar so bili moj rajniki oče, Bog jim daj nebesa! Često so mi pripovedovali, da je bila naša hiša pred turško vojsko zeló imovita. Ali Turki so pridrli v deželo, in moj oče so morali v vojsko. Kadar so se vrnili, niso od hiše in gospodarskega poslopja našli drugega nego gole stene. Očeta in mater so jim Turki ubili, njive so bile opustošene in živina pokradena.“

„Ali niso vaš ded morda pred Turki kakih denarjev skrili?“ opómne jeden prosjakov.

„Vse sva z očetom pregledala in povsod stikala, a našla nisva ničesar.“

„Zunaj pred hišo sva videla debelo razklano drevó na zemlji ležati; zakaj tega drevesa ne prodate za drva?“ „Lep denar bi zanj dobili,“ méni drugi prosjak.

„To je stari kostanj, v katerega je pred tremi tedni udarila strela; zdaj ne smem ničesar več prodati, ker je užé vse zarubljeno,“ odgovori Peter.

V tem, ko so se možjé to in óno razgovarjali, zaspal je Pavlek za mizo. Mati so ga vzeli in odnesli v posteljo, ter potem tudi za tujca postelj pripravili.

Ni se še zjutraj dobro zdanilo, vstala sta užé oče in mati; tudi Pavlek se je zbudil, čudil se in začel okolo sebe gledati. Prosjaka sta bila užé odšla. „Oče, mati! kako lepó se mi je sanjalo! Ali vesta, kdo sta bila onadva tuja možá sinoči pri nas? V sanjah sta mi povedala, da sta sveti Peter in Pavel. O zakaj ju nisem vender malo bolj dobro pogledal; mislila si bosta, da sem zmirom tako zaspan. Oče ljubi! v sanjah sta mi tudi rekla, da precej razkoljite óni kostanj, ki leži zunaj pred hišo; v njegovo duplo so vaš ded pred Turki spravili vse denarje, kar so jih imeli.“

Oče in mati sta čudeč se poslušala svojega otroka. Naposled rekó oče: „Morda nama pomaga ljubi Bog iz tolike stiske na priprošnjo svojih svetnikov. To rekši vzamejo sekiro ter gredó razsekavat pred hišo ležeči kostanj. Kmalu za njimi prihití Pavlek ter vidi očeta, ko potegnejo železno skrinjico iz razsekanega kostanjevega debla.

Takój gresta v hišo. Mati postavijo zajutrek na mizo.

V škrinjici so našli denarje; ali Peter se denarja ni polákomil, nego prečital je poprej pismo, katero je ležalo pri denarjih ter dejal ženi in Pavleku: „Pokleknimo in zahvalimo se Bogú, ker nam je v največjej sili na takó čuden način pomagal; čast in slava mu bodi na veke!“ V pismu je bilo pisano:

„Ljubi sin!

V tem, ko se ti bojuješ v vojski proti Turkom, prišel je sovražnik tudi k nam ter nam je pobral vse, kar smo imeli. Z veliko težavo sem

otel te denarje, ki sem jih tukaj v kostanjevo deblo skril. Bog daj, da bi skoraj sovražnika iz dežele pognali ter bi se ti zopet domov povrnil!

Bog bodi s teboj!

Tvoj oče

Pavel."

Vsota najdenega denarja ni bila velika a zadostna za poravnanje Petrovih dolgov. Izplačal je oderuha Gričarja, ter tako sebi in družini dom ohranil.

Kakor doslēj, takó je Peter tudi po tem dogodku pridno delal, ter ni nikoli pozabil Bogá, ki ga je takó čudno rešil iz oderuških rok. V nekoliko letih si je Peter opomogel in bil najimovitejši kmet v ónem kraju. Sosed Gričar je popolnem oubožal. Ker je poštemu Petru šlo vse srečno izpod rok, jezilo je to lákomega in zavidljivega Gričarja. On bi bil najrajše vse sam pograbil, zato se je polótil vsakovrstnih in nevarnih kupčij, pri katerih je naposled vse izgubil.

Gričar je imel dva otroka, Tončka in Franico. Oba sta bila dobra in bistrournna. Mati jima je bila užé zgodaj umrla, a imela sta dobro staro teto, katera ju je učila mnogo lepega.

Večkrat je godrnjal oče Gričar na njo in dejal: „Čemu mi učiš otroke toliko moliti, saj ne bosta šla v samostan; uči jih rajše, kakó se denar pridobiva, ker to je pglavitna stvar na svetu; kdor ima obilo denarja, ni mu se treba učiti ničesar.“

Ko se je začelo Gričarju slabo goditi, jezil se je nad svojo nesrečo, ker ni pomislil, da je to zanj zaslužena kazen. Začel je pijančevati in hodil od krème do krème; redko kdaj je bil trezen. Vsi njegovi nekdanji prijatelji so se ga izogibali in njegova otroka milovali. Z nevošljivostjo in jezo je moral dan na dan gledati, kakó se Petru dobro godí in kako ga vsi pošteni ljudje spoštujejo in ljubijo.

Petru se je Gričar v sreé smilil, pomagal bi mu bil rad z dejanjem in in dobrimi nauki, ali znal je, da je Gričar tudi v svojej nesreči ošabnež, ter bi Petrove pomoči niti vzprejel ne.

Necega večera je Gričar vinjen domov taval, padel v neki jarek ter ondu obležal. Druzega jutra, ko je bilo solnce užé visoko na nebu, našel ga je Peter vsega pobitega ter ga nesel domov. Takój so poklicali zdravnika, ki je dejal, da je za ranjenca malo upanja, ker mu je glava preveč poškodovana.

Ko so pozneje gospod župnik pri njem sedeli in ga tolažili, pokliče ranjenec tudi Petra k sebi in mu reče: „Prosim te, odpusti mi vse, kar sem ti žalega storil; iz srea obžalujem vse svoje pregreške. O da bi bil Bogu služil, koliko laža bi bila zdaj moja vést. Lehko bi mi bilo zdaj umreti, in vest bi mi ne očitala, da sem krivično delal s teboj in zanemarjal svoja uboga otroka, ki sta zdaj siroti, ter nimata družega nego žalosten spomin na malovrednega očeta. Ako jima po mojej smrti Bog še teto vzame, morala si bosta prositi kruha od hiše do hiše.“ —

„Ne skrbi toliko za svoja otroka,“ reče mu Peter, „ako je volja božja, da se ločiš iz sveta, vzamem takój oba tvoja otroka k sebi. Deček bode skóraj pripraven za delo, a hčerka bode pomagala mojej ženi. Obljubujem ti, da ju hočem prav po krščansko vzrediti.“

O ko bi bili videli zdaj umirajočega Gričarja! Kako rad bi se bil Petru zahvalil, a ni mu bilo mogoče; zadnja njegova beseda je bila užé izgovorjena. Pogled iz Gričarjevih oči je kazal Petru več skesanosti in dušne hvaležnosti, nego bi mu bil mogel z besedo povedati. Mirno je potem Gričar izdihnil svojo dušo ter zaspal v Gospodu.

Kakor je bil Peter Gričarju obljubil, takó je tudi storil: vzel je oba otroka, Tončka in Franico za svoja, ter ju je učil moliti in pridno delati.

Pošteni Peter je rešil Gričarjevo posestvo, da ni bilo prodano, ter ga pozneje izročil doraslemu Tončku, a Franica je ostala pri Petrovih ter ondu pridno gospodinjala ves čas svojega življenja.

Roza Kósova.

Poslednja otrokova prošnja.

Pjudjé, ki imajo mnogo posvetnih opravil a malo vsakdanjih križev in težav, navadno se le malo brigajo za vero ter večkrat še celó na Bogá pozabijo. Še le takrat, kadar pridejo nadloge nad nje, spómnijo se zopet Bogá ter postanejo verni in pobožni. To nam priča tudi naslednja resnična povest, ki se je v Ameriki dogodila.

V Ameriki je živel general, ki je bil pogumen vojak v boji, a popolnem neveren slobodnjak v življenji; Bog mu je bil deveta briga in z vero se je k večjemu kdaj pošalil. General je imel jako pobožno in verno ženo, ki pa s svojimi prijaznimi opomini generala ni mogla na pravi pot spraviti. Ta zakonska sta imela jedinega otroka, nježno hčerko, katero sta oba srčno ljubila, a s tem razločkom, da je mati v njenem srci budila ljubezen do sv. katoliške cerkve in do Bogá, a oče ljubezen do svetá in posvetnega veselja.

Ta hčerka njima zbolí za sušico. Vse prizadevanje najučenejših zdravnikov je bilo zaman; bolezen se je naglo hujšala in ura smrti bližala. Oče je stal pri smrtni postelji svojega jedinega otroka in srce mu je hotelo počiti od velike žalosti, da bo svoje jedino dete izgubil. Otrok je očetovo žalost opazil, zatorej tiho reče: „Oče! jaz vidim, da moram skóraj umreti; povejte mi vendar zdaj, ali naj verujem, kar ste mi vi pripovedovali, ali to, kar so me mati učili?“ To nenadno vprašanje umirajoče hčerke je generala pretreslo, solzé so ga polile in z ginljivim glasom je dejal: „Dete ljubo! le veruj, kar so te vedno tvoja mati učili!“ Hčerka vprè svoje oči v očeta, prime ga za roko ter reče: „Oče ljubi, tedaj pa morate tudi vi na vseмогоčnega Bogá verovati. Kadar jaz pridem v nebesa, bodem vedno Bogá prosila, da tudi vi in mati za menoj tja prideta.“

Izgovorivši te besede, vzdihne še nekterekrti ter izpusti svojo nedolžno dušico, ki je šla v nebeško veselje.

Oče ni pozabil zadnje otrokove prošnje, nego postal je véren, zvesto se oklenil sv. katoliške cerkve, z veliko gorečnostjo popravljaj poprejšnja pohujšanja, in kakor je sam pripovedoval, bil je že na tem svetu stokrat srečnejši, nego li v svojem poprejšnjem življenji.

J. S.-a.